

Politiek en verkiezingen

In ons land leven miljoenen mensen. Ieder van die miljoenen mensen beschouwt zichzelf als zeer belangrijk. In het dagelijks leven is dat noodzakelijk. Onze maatschappij is ingewikkeld genoeg. En wie niet op enigerlei wijze in de levensbehoeften van zichzelf en zijn eventuele naasten voorziet, komt in grote problemen. De huidige calculerende burgers met hun wat-schuift-het-mentaliteit trekken de in wezen gezonde aandacht voor het eigenbelang echter tot in het absurde door. Wie zoals zij zijn sociale belangstelling geheel afwerpt, schaadt daarmee zowel de samenleving als zijn eigen welzijn. De mens is - of hij het nu wil of niet - een sociaal dier.

Bij de landelijke politieke verkiezingen komt deze problematiek weer terug. Hier moeten de stemmen van miljoenen stemgerechtigden in één zetelverdeling worden samengevat. Of men zelf nu wel of niet gaat stemmen, de resulterende zetelverdeling zal er waarschijnlijk niet door veranderen. Maar ook in het uiterst zeldzame geval dat dit wel zo is, zal het verschil miniem zijn. In het dagelijks leven zou men voor een actie met een dergelijk onzeker en miniem resultaat zijn deur niet uitgaan. Politieke verkiezingen zijn dan ook een sociale gebeurtenis, waaraan men vanuit een sociale visie en betrokkenheid zou moeten deelnemen. Wie alles echter vanuit een eng-persoonlijke wat-schuift-het-mentaliteit benadert heeft daaraan geen boodschap. Bij verkiezingen gaan dan ook keer op keer alle goedbedoelde argumenten van burgerplicht, waarde van de democratie, verdediging van maatschappelijke klassenbelangen en zo meer aan de calculerende burgers voorbij.

Hier gaapt de veelbesproken kloof tussen burger en politiek. Het is niet zozeer de politiek die niet wil luisteren, maar de calculerende burger die in de politieke arena zijn stem niet wil verheffen en zijn handen niet uit de mouwen wil steken. Iedereen die dat wil kan politiek actief worden. Iedere stemgerechtigde kan zijn of haar stem uitbrengen. Maar het is natuurlijk onmogelijk dat er voor iedere burger een politieke partij zou zijn die naadloos op zijn eigen individuele opvattingen en frustraties aansluit. Ideaal gesproken laat een representatief deel van de bevolking zijn stem als lid van een politieke partij in deze partijen doorklinken. Groeperingen die zich in de bestaande partijen ook globaal genomen niet herkennen, kunnen eigen partijen oprichten. Ook als lid van een politieke partij moet men van zijn eigen inspanningen evenwel geen wonderen verwachten. De eigen partij zal zo nu en dan andere keuzes maken dan men zelf wenselijk acht. En opnieuw is het eigen aandeel in de bereikte resultaten zelden doorslaggevend. De eigen relatieve onbelangrijkheid blijft in een democratie zelfs binnen de meest ideale politieke en sociaaleconomische verhoudingen als rekenkundig feit staan. Het politiek-democratische proces is een oefening in bescheidenheid. Ook als partijlid en/of politiek activist zullen de calculerende burgers daarom spoedig afhaken.

Het is één ding om vast te stellen dat calculerende burgers en democratie zich slecht met elkaar verdragen. Iets anders is de vraag waar het fenomeen van de calculerende burger vandaan komt. En nog belangrijker: wat eraan te doen valt. Zeker is dat de neoliberale tijdgeest en politiek niet echt helpen.

Bart van Donselaar